Ч. 191 Неділя 25 серпня (6 вересня) 1896. Рік VI

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Людвика Пльона і в ц. к. Старостствах на провинциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Поясненє угорского міністра фінансів.

Поясненє, яке оногди виголосив угорский міністер фінансів др. Люкач в угорскій палаті послів предкладаючи буджет на рік 1897, має і для нашої половини держави велику вагу, бо в нїм порушено справу австрийской угоди і важну справу управильнення валюти, о котрій перший раз довідуємо ся аж із сего пояснення.

Міністер зазначив насамперед, що буджет мимо середного жнива і низьких цїн збіжа не єсть гірший як минувшого року, а причина того в тім, що довірє краю і заграницї до угорских фінансів скріпило ся. Міністер заповів також проект в справі затягненя позички в сумі 40 мілїонів, а не 150 мілїонів як то хибно доносили деякі ґазети. З суми тої призначено 25 мілїонів на конверзию а 15 мілїонів на нові інвестициї.

Обговорюючи справу угоди заявив міністер, що в справі квоти не переговорювано з австрийским правительством. Угорске правительство не робило нїяких приреченъ і не взяло на себе нїяких з'обовязань. Все, що о тім говорено єсть неправдою. Що-до торговельно-митового союза то правительство угорске було певне, що полїтичний союз обох держав становлячих Монархію не вимагає безусловного відновленя; але з другої сторони мусїло правительство угорске і то мати на увазї, що моменти які в 1867 роцї були міродайні для заключеня першої угоди торговельно-митової, входять нинї в гру в ще більшім степени, як тогди, бо східні точки економічні обох держав суть нинї численнїйші і важнїйші, як були тогди. Отже правительство угорске уважало заключенє угоди, о скілько дотеперішні некористи Угорщини будуть усунені і о скілько економічний розвій Угорщини знайде підпору, за пожадане.

Що-до належитостий скарбових, то відбули ся всїлякі наради. Обом сторонам прислугує право вводити до руху торговельного другої держави всїлякі товари, але податки мають впливати до каси тої держави, котра фактично консумує. Обі сторони заключаючі угоду, можуть до податків консумцийних дочисляти також додатки з країв окупованих, але не можна установити анї границї митової анї нагороджувати продукцию всїлякими преміями. Дальше згоджено ся на то, що в будучности реституциї податкові і премії вивозові будуть виплачувати ся у відношеню до дїйстної консумциї і дїйстного вивозу. Податки консумцийні мають впливати до держави фактично консумуючої. То поступованє, практиковане тепер при горівцї, має бути примінене в будучности також до пива, цукру і олїїв земних. Горальні будуть могли в будучности через цїлий рік робити горівку і одержать значні премії за продукцию. Продукцийний податок від горівки буде в Австриї в будучности підвисшений, а так само єсть намірене підвисшенє податку продукцийного від пива.

Угорска торговля худобою не буда в будучности гірше трактована, як австрийска. Що до штучного вина, уложено, що поступованє в обох державах буде однакове. При розправах торговельно-митової конференциї будуть оба міністри рільництва угорский і австрийский. Наради в справі ревізиї автономічної тарифи митової розпічнуть ся найпізнїйше в 1902 р. Правительство годить ся на то, щоби запроєктувати знесеня законодавства що-до промислу млинарского.

Що-до руху зелїзничого, мають бути примінені засади, формуловані в угодї торговельній з Нїмеччиною. В справі мита від тирольского збіжа зобовязало ся австрийске правительство знести то мито.

Кожде з обох правительств може на власні кошти додати консулятам референтів торговельних, рільничих і технїчних. Будучий банк, котрий буде видавати банкноти, буде мати зі взгляду на управильненє валюти велику задачу. Правительства мають в першім рядї на оцї відновленє істнуючого привилею австро-угорского банку. В справі тій єсть межи обома правительствами повне порозумінє, а також з австро-угорским банком дійшло до згоди що-до всїх условий, з виимкою квестий фінансових, що-до котрих суть ще деякі ріжницї.

Правительство поставило слїдуючі головні условя, під якими готове згодити ся на продовженє привилею: Насамперед зажадало поруки, що будуть сповнені задачі що-до управильненя валюти. Відтак домагало ся від банку деяких услуг фінансових. Дальше поставило за условє, що вплив правительства стане більший через розширенє круга дїланя правительственного комісаря. В справі реформи валюти зобовязало ся австрийске правительство стягнути на власний кошт переказн салїнарні, а за то банкноти державні, по 5 і 50 зр. в сумі 112 мілїонів мають бути стягнені на спільний кошт. Замість тих банкнотів будуть видані нові банкноти по 5 зр. на суму 80 мілїонів і нові срібні монети по 5 корон разом на суму 32 мілїонів.

---

63)

Дїти капітана Ґранта.

Фантастично-наукова подорож Юлія Верна.

(Дальше).

Ґленарван, Джон і Мільреді війшли на спід корабля. Було там менше більше двіста тоннів виправленої шкіри, без ладу розкиненої; легко було еї видобути при помочи вінди. Джон велїв часть тих пак викинути на море, щоби зменшити тягар корабля. По трех годинах тяжкої працї, можна було вкінци добрати ся до самого дна. Показало ся, що з лївої сторони пук корабель в двох місцях, але що був перехилений на правий бік, то обі розколини були над водою і она не могла ними напливати до середини. Вільсон заткав обі дїри і щільно прибив їх мідяною бляхою.

Води на днї корабля не було більше над дві стопи. При помочи помп можна було легко виляти еї звідтам і в той спосіб улекшити кораблеви. Оглянувши так кадовб корабля, Джон прийшов до пересьвідченя, що він не богато утерпів в часї послїдної бурї. Вправдї кілька бальків було зломаних, однако можна було без них обійти ся.

Вільсон оглянувши середину корабля увійшов у воду, щоби придивитись єму від споду. Показало ся, що корабель звернений на північний захід наткнув ся на лаву грубого піску, що твердо убитий сторчав з глубини моря, як стрімка стїна; попав на лаву передною частию споду і врізав ся в неї на дві третини своеї довжини. Лише задна часть корабля стояла на водї, глубокій на пять сяжнів, отже керма була вільна і можна еї було ужити.

На Тихім Океанї вода в часї припливу не богато підносить ся, однако Джон числив на те, що она піднесе в гору корабель. Він ударив в піскову лаву на годину перед тим, заки вода була найбільша; від хвилї коли море почало опадати, корабель похилював ся що раз більше на праву сторону, а о шестій годинї рано, коли вода була найнизша дійшло его похилене до крайности, але не треба було его підпирати. Полишало ся ще спустити корабель на воду, а то довга і тяжка робота, котрої не подібно було покінчити на час, коли приплив моря буде найбільший.

— До роботи! — крикнув Джон і всї, що були на корабли станули під его прикази. Насамперед снущено вітрила, відтак притвердженено корабель до дна моря двома котвами і зроблено з кусників головного машту малу тратву. Ледве половину роботи зроблено, коли сонце стануло вже на полудни, отже Джон лишив Ґленарванови догляд над роботою, а сам зайняв ся обчисленем, в якім місци находить ся корабель. При помочи потрібних знарядів найдених на корабли вичислив, що корабель загряз при входї до проливу Аотеа на побережи провінциї Аокленд під 38 степенем ширини. Місто Аокленд лежало на 37-ім рівнобіжнику, отже буря зігнала корабель з его дороги о цїлий один степень. Таку дорогу треба було зробити на північ, щоби добити ся до столицї Нової Зеляндиї.

— То нам треба уїхати що-найменше 25 миль — сказав Ґленарван. — То небогато.

— Що небогато на мори, то булоби дуже богато на суши — замітив Паґанель.

— То постараємо ся о скілько зможемо, щоби корабель спустити на воду.

Однако надії завели, бо коли настав приплив моря і вода стояла найвисше, корабель анї порушив ся, хоч розпущено вітрила, тиснено що сили на керму і тягнено корабель віндами в сторону котвиць.

Таким способом перше средство ратунку пробоване Менґлїсом цїлком не удало ся; треба було безпроволочно брати ся за друге. Ясно було, що корабля нїяк не можна буде спустити на воду, тож не лишало ся иншого виходу як лиш чим скорше его покинути. Ждати на непевну поміч було би нерозумно і небезпечно. Заки над'їхав би який корабель могла буря, або лише трохи неспокійне море кинути *Макарія* дальше на піскову лаву і розбити его на дрібні кусники. Тому хотїв Джон за всяку цїну дістати ся на берег, заки би наступила така катастрофа.

Він порадив збудувати тратву, досить велику, щоби можна було нею перевести подорожних і достаточну скількість потрібних річий на остров. Не було тут над чим роздумувати, але треба було робити. Отже подорожні взяли

Угода, котру зложено, виказує тілько користий, що обі держави мають в тім інтерес, щоби она була заключена. Угода та єсть справедливою, відповідає спільним потребам і може дійстно творити підставу для розвою і успіху обох держав. На тім закінчив мінїстер своє поясненє.

Перегляд полїтичний.

Спір о Морске Око на границі Галичини а Угорщини може вже раз закінчить ся. Правительство угорске предложило оногди палатї послів проєкт закона, котрий каже, що справа має бути передана мировому судови, до котрого оба правительства визначать по одному членови з найвисшої маґістратури дотичних країв, а ті знов виберуть собі предсїдателя і будуть судити справу. Такий самий проєкт закона буде предложений і Радї державній у Відни.

З Крети наспіла до Атин вість, що межи тамошним населенєм християньским настав вже спокій і жителї вдячні Европі за полагодженє кретийскої справи. Лиш в Кандиї викликали музулмани нові трудности. Они грозять, що опустять край і будуть просити султана о відшкодованє за землю, котрої будуть мусїли позбути ся.

З Гонґ-Конґ доносять, що ворохобня против Ішпанії на Филипинах прибирає що раз більші розміри. В Манїлї арештовано сто людий підозріних о участь в заговорі. Консуль анґлїйский в Манїлї просив телеґрафічно о присланє єму збройної помочи.

Новинки.

Львів дня 5 вересня 1896.

— **Іменованя.** Є. Е. п. Намістник іменував ц. к. концепістів Намістництва: Володим. Альберта, Стан. Тебінку, Болесл. Пилатовского, Ад. Пуницкого, Жигм. Пайончковского ц. к. комісарями повітовими, а практикантів концептових Намістництва: Казим. Михалевского, Стан. Тишковского, Мих. Равского, Еман. Бохеньского, Казим. Погорецкого, Стеф. Біликовича, Ів. Лопушиньского, дра Володисл. Гаваньского, дра Володисл. Журовского і Йос. Песьоловского к. к. концепістами Намістництва. — Заступник прокуратора у Львові Ів. Кілїян іменований заступником старшого прокуратора у Львові; ад'юнкт судовий Володим. Козицкий з Бережан іменований заступником прокуратора в Тернополи; ад'юнктами судів повітових іменовані авскультанти: Болеслав Литиньский з Долини для Угнова, Зен. Лукавецкий зі Львова для Залїщик, Ісаак Геннер з Перемишля для Яворова, Ів. Вінценц з Коломиї для Микулинець, Ант. Нагглик зі Львова для Ходорова і Ом. Клюк зі Львова для Городенки; ад'юнктами суду окружного в Бережанах іменовані ад'юнкти судів повітових: Вяч. Черний з Залїщик і Кар. Ем. Вінценц з Городенки.

— **Перенесеня.** Є. Е. п. Намістник переніс ц. к. комісарів повітових: Алекс. Стаха з Мислениць до Перемишля, Альб. Рожаньского з Нільзна до Подґуржа, Стан. Тебінку з Перемишла до Ропчиць, Ад. Пуницкого з Чорткова до Мислениць; ц. к. концепістів Намістництва: Ів. Маєвского з Вадовиць до Стшижова, Ром. Ноеля з Ланьцута до Пільзна, дра Володисл. Подчаского з Велички до Подґуржа; вкінци практикантів концептових: Ад. Кархезого з Жидачева до Стшижова, Стан. Бідермана з Перемишлян до Рогатина, дра Йос. Шенета з Лїманової до Вадовиць, Лук. Прека зі Львова до Чорткова, Стан. Равского зі Львова до Жидачева, Ів. Давкшу зі Львова до Золочева і Ад. Висневского зі Львова до Кольбушевої. — Заступник прокуратора Людв. Гібль перенесений з Тернополя до Львова, а ад'юнкт повітового суду Ів. Вержбовский розпорядженєм Мінїстра справедливости перенесений з Микулинець до Заблотова.

— **До I-оï кляси рускоï взірцевоï школи в Самборі** при тамошній учительскій семинариї вписало ся 26 учеників. Характеристичне, що деякі інтелїґентні Русини не записали своїх дїтий до тої школи.

— **Приватні курси приготовляючі до видїлового іспиту** відкриває з початком сего шкільного року товариство учительок у Львові. Наука буде тревати 10 місяців; на жаданє буде викладати ся також руска лїтература. История, ґеоґрафія і педаґоґія будуть викладатись в нїмецкім язиці. Оплата виносить за 48 годин науки в тиждни 7 зр. 85 кр. на місяць. Товариство містить ся в ринку н-р. 10, I. поверх.

— **Пяти і десятикоронівки.** Угорский мінїстер скарбу Люкач заповів в своїм оногдашнім експозе, що дотеперішні державні ноти паперові по 5 і 50 зр., котрих разом в обізї єсть доси на 112 мілїонів зр. будуть стягнені, а натомість пустить ся в обіг за 80 мілїонів зр. паперових 10-коронівок (т. є. 5 зр.) а за 32 мілїони зр. срібних пятикоронівок (по 2 зр. 50 кр.). В такий спосіб будемо мати дві нові монети: срібні 5-коронівки і паперові 10-коронівки.

— **Бразилійский рай.** Николай Баран, господар з Бриконя, в перемишляньскім повітї, що виємиґрував до Бразилії і поселив ся в Паранї, надіслав сими днями до своєї жінки, котра лишила ся в Галичинї, письмо, де представляє Бразилію дуже зле і благає жінку, щоби за ним не вибирала ся. „Ти хочеш їхати до Бразилії — пише він — а я молю Бога, щоби я міг вернути на ту землю, на котрій я родив ся, і щоби я хоч раз ще перед смертию увидів мої дїти і тебе, дорога моя жінко. Коби ти знала, яка тут страшна нужда в тій Бразилії! Чого сюди їхати? Кусник землї можна тут дістати, але що з того, коли на тім поли нїчого не родить ся“. Ті слова повинні би бути осторогою для охочих до еміґрациї.

— **Машину до замітаня улиць** спровадив на пробу маґістрат міста Львова. Машина має на движимім вальци, що опирає ся на двох колесах, щітку з тростини. Щітка, обертаючи ся з вальцем змітає порох і болото на боки, де можна їх легко збирати на вози. Машину тягне пара коний. Однако машину можна ужити лише до замітаня рівно вимощених улиць, а таких у Львові ще не богато. Найдовші улицї ще не виложені камінєм.

— **Вінчанє** п. Володимира Бермеса ц. к. асистента цлового з панною Любиною Заячківскою, дочкою п. Тита Заячківского відбуде ся дня 8 вересня о 7-ій годинї вечером в костелї сьв. Миколая в Кракові.

Господарство, промисл, торговля, гіґієна і вихованє.

Добрі ради.

Складайте грошї і віддавайте їх до каси ощадности!

— Який стан найлїпший? Не один каже: Як би я ще раз народив ся на сьвіт, то я би знав, до чого брати ся, щоби менї було добре жити. — Цїкава річ, до чого би чоловікови брати ся, щоби єму було добре на сьвітї? Який би єму стан вибирати? — В кождім станї може бути добре і зле. Атже кажуть, що черваковн і в хрінї було добре, а як вліз в моркву, то згинув. Так само буває із людьми. Чоловік нераз кидає свій стан, а переносить ся до другого, по его думцї, лїпшого; але коли війде

ся до дїла і заки надійшла ніч збудовано половину тратви.

Около 8-ої години вечером, коли леді Єлена і Мария Ґрант спочивали під шатром, розмавляли Паґанель і его товариші проходжуючи ся по покладі о важних річах. Роберт не хотів з ними розлучити ся, а слухав з напруженою увагою розмови.

Паґанель спитав Джона, чи не можна би попри берег плисти на тратві аж до Аоклєнд, замість висаджувати подорожних на остров.

Джон відповів, що така подорож на так лихім суднї немислима.

— Але то, чого з тратвою не можемо пробовати, булоби можливе на човнї, котре було на корабли? — спитав Паґанель.

— Правду кажучи можна би — відповів Джон — але під услівєм, щоби плисти лише в день, а задержувати ся на ніч.

— Отже ті пяницї, що нас покинули...

— Мусїли потонути — перебив Джон Менґлїс. — Они були пяні і серед такої пітьми певне погибли.

— Тим гірше для них і тим гірше для нас — сказав Паґанель — бо то човно було би нам дуже придало ся.

— Що робити, пане Паґанель — відозвав ся Ґленарван — і на тратві дістанемо ся якось до берега.

— А я як раз не хотів би того — відповів ґеоґраф.

— Чому? Чи подорож що найбільше двайцятьмилева мала би налякати людий заправлених до таких трудів, які ми зносили в пампасах і в Австралії?

— Товариші — відповів Паґанель — я не сумнїваю ся о вашій відвазї і хоробрости: тих двайцять миль не значилоби нїчого в кождім иншім краю, але не в Новій Зеляндиї. Не закинете менї трусливости, бо я-ж перший завів вас до Америки і Австралії; але тут — кажу вам ще раз — лїпше виставити ся на всьо, ніж запускати ся в той зрадливий край.

— Радше відважити ся на всьо, як виставити себе на нехибну смерть на тім корабли — відповів Джон Менґлїс.

— Чого-ж ми так маємо бояти ся в Новій Зеляндиї? — спитав Ґленарван.

— Диких — відповів Паґанель.

— Диких? — повторив льорд. — Чи-ж не можна їх оминути держачи ся побережа? А впрочім борба з кількома нужденними дикунами не може страхати десятьох Европейців добре уоружених і готових до бою.

— Не нужденні то дикуни — сказав Паґанель хитаючи головою. — Ново-Зеляндцї то страшні люди, що борють ся з Анґлїйцями, побивають їх, а все їх поїдають.

— Людоїди! — скрикнув Роберт.

Потім шепотом вимовив ті два імена: „Моя сестра! Леді Єлена!“

— Не бій ся нїчого, дитино, пан Паґанель лише так страшить — сказав Ґленарван.

— Цїлком не страшу — відповів Паґанель. — Роберт доказав вже дїлом що єсть мужчиною, отже я не скриваю перед ним правди. Ново-Зеляндцї найбільше люті, коли вже не найпажерливійші з усїх людоїдів. Они їдять всїх, що попадуть в їх руки. Війна для них то лови на знамениту зьвірину, котра зове ся чоловіком — і треба признати, що то одинока льоґічна війна. Европейцї убивають і хоронять своїх ворогів. — Ново-Зеляндцї убивають і їдять їх, а мій земляк Туснель каже, що гірше убити свого ворога, коли той не хоче умирати ніж спечи его коли вже не жиє.

— Пане Паґанель — сказав майор — було би о чім говорити, але на то нема тепер часу. Чи то льоґічно, аби когось з'їли, чи нї — то всьо одно, ми не хочемо, аби нас їли. Але чому християньство не викорінило доси людоїдства?

— Гадаєте, що всї Ново-Зеляндцї християни? — відповів Паґанель. — Християн між ними дуже мало, а місионарі ще й доси падуть дуже часто жертвами тих дикунів.

— Чи лише не буйна уява подорожних змалювала так Ново-Зеляндцїв? — спитав майор. — Они так люблять говорити о небезпечних краях і жолудках людоїдів!

— То й я говорю неправду — відповів Паґанель. — Але люди достовірні як місионарі Кіндель і Мордзен, капітани Ділльон, д'Ірвійль, Ляпляс і инші так оповідали, а я повинен вірити і вірю в їх описи. Зеляндцї з природи дуже люті. На случай смерти свого начальника убивають людий. Кажуть, що тим способом лагодять гнїв небіщика, котрий міг би шкодити жиючим і що рівночасно приговляють єму службу до другого житя! Але що они і ту службу убивають, а відтак поїдають, то треба гадати, що їх поступком руководить радше жолудок як віруванє.

— Однако — сказав Джон Менґлїс — я гадаю, що релїґія має важне значінє в людоїдстві. Тому то за зміною релїґії наступає і зміна обичаїв.

— Так, друже — відповів Паґанель — ви порушили важне питанє, початок людоїдства. Чи релїґія, чи голод був причиною его? О тім в тій хвили нема що говорити. На питанє: чому людоїдство істнує, нема ще відповіди, але оно істнує, а то досить важна річ, щоби над нею подумати. Людоїдство держало ся довго і між

до него, то бідує в нім і загибає. Виходить з того, що не сам стан по собі єсть добрий або злий; то зависить від способу в який чоловік в нім живе і від обставин, в яких в нім знахтоить ся. Селянин мало що не з завистию споглядає на сьвітячі ґузики при мундурі урядника і хотїв би ним бути, а не знає, що той урядник бідачиско мало що не так само споглядає на него і думає собі: Який він щасливий! Має бодай кусень землї та свій власний кутик і не журить ся тим, що на першого треба перепроваджувати ся. — Лиш спосіб житя і обставини рішають, котрий стан єсть лїпший. А які-ж суть стани? Головно двоякі: такі, в котрих чоловік шукає собі способу до житя в земли і її богатствах, як н. пр. хлїбороби, купцї, ремісники і промисловцї, і такі, котрі жиють із служби для других станів, як н. пр. войско, урядники, духовеньство, учителї і т. д. Стан хлїборобский, купецкий, ремісничий і промисловий дають чоловікови безпосередно спосіб до житя; они дають єму можність заробляти гроші на всї боки і роблять его вповнї свобідними независимим. Хлїбороб може доробляти ся гроша з поля і огорода, з худоби і саду і пасіки і т. д.; купець торгує всїлякими товарами, що на однім стратить, може на другім заробити; ремісник може собі вишукати більше або менше робіт. В других станах чоловік вже стає слугою других, єсть отже зависимим; не може того робити, що хоче, не може заробляти собі гроший на всї боки, мусить жити лиш з самої одної платнї. Урядник жиє від першого до першого часто навіть без надії, що та пенсия єму хоч о крихту прибільшить ся. То єсть причиною, що люди із станів зависимих старають ся всїма силами купити собі бодай маленький кусень землї і стати независимими. Виходить з того, що стани хлїборобский, купецкий, ремісничий і промисловий суть лїпші, як всї прочі стани зависимі. Але щоби людям з тих станів дійстно добре жело ся, то потреба їм ще й великої просьвіти. Длятого то в краях, де просьвіта стоїть високо, там і селянин-хлїбороб стоїть собі лїпше та має більше значінє, як у нас і торговля та промисл там більше розвиннені, а вслїд за тим і цїлий нарід богатий та має значінє в сьвітї. Там н. пр. селянин або ремісник уважає собі за честь бути селянином або ремісником і лиш рідко шукає щастя в станах зависимих, не так, як у нас, де н. пр. селяньска дитина придбавши собі лиш трошки більшої просьвіти, а нераз лиш простої огляди зверха вже встидає ся признавати ся до того, що она селяньского роду. А з того всего така виходить наука: не в зміні стану шукати поліпшеня долї, але старати ся, придбати собі більшу просьвіту а при її помочи поліпшати свою долю і тим підносити значінє свого стану. Нехай наші селяни старають ся своїм дїтем давати висшу науку не на то, щоби они конче змінили свій стан, але на то, щоби вертали назад на ґрунт і були лїпшими господарями як їх батьки, дїди і прадїди.

— Лїк на кроваву мочу рогатої худоби. Сотрудник ветеринарской часописи Przegląd Weterynarski, п. Юрий Рикс пише в тій часописи, що з дуже добрим успіхом уживав вару з зїля велемозень (ростопаст або чистяк, Chelidonium majus, Schöllkraut) від кровавої мочи у рогатої худоби. А що випробував то зїле в своїй оборі і переконав ся, що оно не викликує нїяких злих наслїдків, то поручає его всїм яко лїк дешевий і будучий на селї завсїгди під рукою. Зелемозень єсть то дуже звичайна хопта, котра росте часто по під плотами і своїм виглядом, особливо пупінками цьвітовими, нагадує мак. Зелемозень цвите від мая до вересня; в цьвітї має 4 жовті листочки. Найскорше пізнати її по тім, що она урвана пускає жовтий сок. Того соку уживають також яко лїку від бородавок.

— Смаровило з трану до шкір. Тран сам єсть вже добрим смаровилом, лиш що він дуже смердить, особливо же, коли постаріє ся. Для того робить ся так: На 1 лїтру (або 10) трану бере ся 2 лїтри (або 20) вару з дубової кори (2 кільо дубової кори варить ся в 10 лїтрах води) і мішає ся (колотить ся) доти, доки з трану не зробить ся маса, подібна як масло; її лишає ся відтак, щоби підстояла ся і зливає ся воду а до маси додає ся ще 2 ґрами (або 20) карболевої кислоти.

Переписка зі всїми і для всїх.

Семен Лобод в Ч.: Ядуха у коний, котрої ознаки, як кажете, такі, що кінь перебіжить кавалок, а ставши носить дуже боками та по части кашляє — то єсть дихавиця, тяжка недуга легких. Дихавичний кінь дихає скоро і тяжко, сопе, аж нїби свище і покашлює, робить боками, мучить ся скоро і пріє і пристає, але не має горячки. На ту недугу нема лїку. Длятого при закупнї коний треба добре уважати на то, щоби не купити дихавичних, а дихавичного коня уживати лиш до легкої роботи та кормити лиш вівсом, зеленою травою, бураками, а не сїном і соломою. Коли-ж кормить ся сїном і соломою, то треба давати коневи від часу до часу на прочищенє. — Що-до хороби у безрог, о котру питаєте ся, то она зве ся по руски решетилою. І на ту хоробу нема лїку Причиною тої хороби єсть черваk, званий цїпяком або також решетинцем (солїтер), котрий буває не лиш у худоби і у пса, але навіть і в тенесах чоловіка, де доходить до довготи 2 або й трох метрів. Він виглядає як біло-жовта тасемка зложена з 700 до 800 кусників. Кождий такий кусник то вже сам про себе окреме зьвірятко але всї разом мають одну головку, і разом від неї живлять ся. В кождім такім куснику єсть множество, міліони зародків (яєчок) нових цїпяків. Ті кусники відпадають і виходять з калом. Коли свиня з'їсть такий кусник, то в нїй з яєчок виростають тогди молоденькі цїпяки, але виглядають ще зовсїм не так, як старі; они пробивають ся відтак крізь тенеса і входять в мясо і виглядають там як білі міхурчики, завбільшки проса; їх звемо тогди решетиною або вуграми а мясо, кажемо єсть решетинисте. Коли-б чоловік з'їв таке мясо, то з решетини зробить ся в нїм цїпяк. У живої свинї трудно пізнати решетину. Але хто би купив решетинисту свиню, то має право до 8 днів скинути ся з купна, хоч би її і зарізав, лиш мусить вистарати ся о сьвідоцтво від ветеринаря, що мясо було решетинисте. Решетинистого мяса не треба їсти, бо можна набавити ся цїпяка. Нїмецкий учений Кіхенмайстер переконав ся о тім в той спосіб, що засудженим на смерть злочинцям давав їсти решетинисте мясо; опісля при розслїдї їх тїла знаходив вже молоді цїпяки. — *І. К. секр. гром. в З.:* Вугіль камінний платить ся у Львові по 70 кр. за сотнар а продає ся лиш по 5 сотнарів разом. Вас би задля транспорту коштувало більше. Спроваджувати вугіль просто з копалень, прийшлось би Вам ґрудно. У Львові єсть кілька фірм, котрі продають вугіль. На разї їх Вам не подаємо, бо навіть і зі Львова спроваджувати не було би Вам легко, позаяк Вам, о скілько можемо зміркувати, до зелїзницї далеко, звідтам би ще треба везти фірами а заким би заібрало ся з зелїзницї треба би платити за склад. Не виплатилось би. Впрочім вугіль камінний вимагає окремих до того печий, яких у Вас певно в цїлій околици нема, а цїлим вагоном спроваджувати могли би Ви лиш тогди, як би була певність що у Вас будуть купувати. Для власного ужитку можете набути вугіль ще найскорше в той спосіб, коли н. пр. в Чорткові — то, бачу, найблизша стация до Вас — розвідаєте у якого урядника від зелїзницї і з ним умовите ся, а він Вам спровадить. Впрочім коли Вам конче, то ми тут розвідаємо і на нове Ваше питанє дамо знати. — Що-до хованя индиків напишемо иншим разом, а щодо покладків, то звертаємо Вашу увагу на „Добрі ради“ в 187-ім ч. „Народ. Часоп.“, з дня 2 вересня, котрих Ви мабуть ще не читали. Трохи відваги і предприємчивости, а Ви би могли взяти в свої руки всю торговлю покладками в тамошних сторонах і стали би головним посильником. Лиш треба би Вам вишукати собі гуртівників. Такий єсть мабуть в Тернополи, а що Вам туди було би близше, то коли охота звідайте у начальника „Народ. Торговлї“ в Тернополи, а може той Вам дасть яку раду, та ще й приступить до спілки. — *Г. К. п. І.:* Хоч і як би ми раді, та не можемо, бо годї нам знати, де яка служба і вплинути на то, щоби когось приняли. Ви яко вислужений чоловік войсковий а притім і письменний могли би скорше дістати службу при старостві, почтї або зелїзници. До служби лїсової труднїйше дістати ся, бо там займають вже посади люди фахові.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Відень 5 вересня. Президент мінїстрів ґр. Бадені має 8 с. м. поїхати через Тарвіс, Преділь і Ґорицию до Триєсту.

Поля 5 вересня. Лодка канонїрска „Ґум“ відплила до Константинополя для охорони тамошних австрийских підданих.

Атини 5 вересня. Зборі музулманів в Канеї і Гераклїонї запротестували против концесий признаних султаньским іради і післали телеґраму з жалобою до султана, а рівночасно вислали і депутацию до Константинополя.

Київ 5 вересня. Тїло кн. Лобанова відвезено до Москви.

предками найбільше уцивілїзованих народів в Европі і не беріть того за притик, але особливо між Шкотами.

— Так? — спитав майор.

— А так, майоре — сказав Паґанель. — Перечитайте деякі уступи сьвятого Єронима о Аттіколях в Шкотиї, а дізнаєте ся, чим були ваші предки. Не запускаючи ся в передісторичні часи, скажу лише, що за панованя Єлисавети, в часі коли Шекспір гадав о своїм Шайльоку, страчено шкотского опришка Севні Біна за людоїдство. І яка була причина его людоїдства: религия? Нї, голод.

— Голод? — повторив питаючи Джон.

— Голод — відповів Паґанель — а передусім та потреба, яку чують мясоїдні єства до відсьвіжуваня свого тїла і крови азотом, що містить ся в зьвірячій материї. Тому доки Маориси не перестануть їсти мяса, то будуть їсти мясо людске.

— Чому не зьвіряче? — спитав Ґленарван.

— Бо не мають зьвірят — відповів Паґанель. — А треба о тім знати не длятого, щоби їх оправдувати, але щоби порозуміти їх людоїдскі звичаї. Чотироножні зьвірята, а навіть і птахи рідко коли показують ся в тім негостинім краю, тому Маориси все живили ся мясом людским. Суть там навіть „пори до їдженя людий“, так як в цивілїзованих краях пори властиві до ловів. Тодї розпочинають ся великі облави, т. є. довгі війни і цїлі племена ідуть на стіл побідника.

— То після вас, пане Паґанель — відозвав ся Ґленарван — людоїдство не перестане істнувати аж до часу, коли на лугах Нової Зеляндиї розмножать ся барани, воли і безроги?

— Очевидно і ще богато лїт треба буде, щоби Маориси відвикли від зеляндского мяса, котре они цїнять найвисше зі всїх. Мясо білих менше їм смакує, бо білі уживають до страв соли, котра надає їх тїлу якийсь инший смак і Ново-Зеляндцї не люблять его.

— Перебирчиві — замітив майор. — Але нехай там буде мясо білих чи чорних; як-же єго дикі їдять? Сире чи варене?

— То повинно би вам бути всьо одно, пане Мек-Небс — сказав Роберт.

— Нї, хлопче — відповів поважно майор. — Коли-б я мав скінчити житє під зубами людоїда, то вже волів би, аби мене зварили.

— Чому?

— Аби мати певність, що не з'їдять мене живцем.

— Так, майоре — відповів Паґанель — а як би вас зварено живцем?

— Справдї — сказав майор — не хотїв би я вибирати.

— На кождий спосіб довідайте ся, пане майоре, а може вам то буде й приємно — говорив Паґанель — що Ново-Зеляндцї їдять людске мясо лише варене або вуджене. О, они знають ся на кухни!... Але справдї гадка, що мене можуть з'їсти для мене дуже неприємна. Скінчити своє істнованє в жолудку дикого чоловіка. Тьфу!

— На кождий спосіб з того виходить, що ми повинні стеречи ся, аби не попасти в їх руки, а з другої сторони маймо надію, що прийде час, коли християньство викоренить той страшний звичай.

— Так — відповів Паґанель — ми повинні того надїяти ся, але вірте менї, що коли дикий вже раз закоштує людского мяса, то тяжко єму буде его виречи ся.

(Дальше буде).

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

ДУЖЕ ВАЖНЕ ДОНЕСЕНЄ.

Вис. ц. к. Міністерство торговлї у Відни надало п. М. Фрайлїхови, бандажистови-специялїстови у Львові, дня 25-го червня 1895 р. ч. 2297 патент на виключний виріб улїпшених бандажів єго власної видумки, — о чім Честну П. Т. Публику повідомляє ся.

М. ФРАЙЛІХ

бандажист-специялїст

мешкає у Львові, улиця Шпитальна ч. 4.

Несе радикальну і певну поміч в найтяжших і задавнених случаях перепуклини, **так женщинам, як і мужчинам** з ґваранциєю можности повного вилїченя без операциї і без лїкарств, звичайною методою і поступовим застосованем найвідповіднїйших бандажів, з причини того кождий, навіть з смертних случаїв був уратований, як сьвідчать о тім многі подяки і сьвідоцтва від знаних осіб в краю, н. пр.: від Вп. п. Едварда Соммера, ц. к. радника двору найвисшого трибуналу в сп. — Вп. п. Винкентия Левицкого, ц. к. радника апеляцийного. — Вп. п. Мандибура, ц. к. радника шкільного. — Вп. о. Лучаковского, пароха в Плавю. — Вп. о. Грибовича, пароха в Давинячці. — Вп. о. Рудольфа Ваґи, ґвардияна в Пшеворску. — Вп. п. Альфреда Боярского, інжинїра у Львові. — Вп. п. Івана Дутковского, емерит. адюнкта подат. — Вп. Івана Новака, директора дому убогих християн у Львові. — Вп. Иосифа Мацюркевича, радника громади Замарстинів і крім того більше як від 1.000 инших осіб, котрі через него здоровле відзискали; отже:

Часопись „Nowa Epoka" поміщає в однім з послїдних чисел слїдуючого змісту статю:

„**Nemo propheta in patria**". Одним з найбільших нещасть, котрі переслїдують людскість, есть безперечно перепуклина, недуга тяжка і страшна. Тисячі людий підлягають руптурі. „Брух" панує зарівно між наемниками потяговими і робітниками, котрі заняті суть при найбільших тягарах, як і між людьми богатими. Новочасна хірурґія в дуже тяжких случаях випаду внутренностий помагає собі тяжкими і небезпечними операциями, котрі однакож відстрашають від лїченя ся навіть конаючих.

Лїкарів-специялїстів, віддаючих ся лиш виключно лїченю перепуклини, нема у нас в краю. Нема рутинованих рук, маючих в пальцях крім механїчної рутини субтельне чутє, за котрого посередництвом міг би лїкар без операциї впровадити легко випалі внутренности назад до черевної ями. Рутина і субтельне чутє в пушках пальцїв, потрібне до легкого уложеня внутренностий, не вистарчає однакож до радикального вилїченя перепуклини. Дальшим услівем потрібним конче до успішної курациї есть добране зі знанєм відповідного бандажа до степеня руптури, і заложенє єго зараз по щасливім впроваджению внутренностий до черевної ями.

Неодин лїкар добре знає, якого укладу бандаж був би найвідповіднїйшим для недужого, бандажист однакож не зможе відтворити гадки єго докладно і зладити бандаж після вказівок лїкаря.

Лїкар знов, не будучи сам бандажистом, перепуклинового бандажа не спорядить.

Отже-ж загал терплячих на руптуру полишений есть на ласку непорадних лїкарів і на довільність фантазиї бандажистів.

Бандаж униїверсальний нїколи не відповідає індивідуалїзмови руптури і утрудняє надзвичайно лїченє недуги, котра змагає ся і перетягає ся ще й тому, що або внутренности уложенє через втисненє помагаючи собі при тім операциєю.

Около 1865 р. молодий чоловік, М. Фрайлїх, уроджений в Кн. Краківскім, почав роздумувати над лїченем тої страшенної недуги і прийшов на гадку, що втисканє внутренностий до черевної ями нїчо не помагає, проте неумне втисканє внутренностуй есть і шкідливе і небезпечне. Коли же внутренности виходять з черевної ями без покрученя і непоперивані, то легко можна їх вложити назад, лиш треба вичути пальцями відповідне передовженє внутренностий і уложити їх старанно раз коло разу відповідним тягненєм.

Молодець почав справджувати свої здогади і по численних досьвідах здобув знанє укладаня випалих внутренностий. Не було нї одного найтяжшого случаю, в котрім Фрайлїх не міг би зі звичайною у него легкостию впровадити внутренности у властиве місце. З надзвучайною вручностию, котра викликувала дивовижу у учених фаховцїв, вичував він пушками пальцїв внутренности і впроваджував їх борзо в черевну яму опановуючи руптуру.

Фрайлїх не могучи стати лїкарем, став бандажистом.

Тогди почали прибувати до него товпами недужі, жадаючи відповідних бандажів.

Були то люди, утїкаючі перед грозячою їм нехибною операциєю. З випалими внутренностями жадали від бандажиста бандажу. Фрайлїх аби міг зладити відповідний бандаж, сьміло впроваджував внутренности — вичуваючи всї ознаки руптури і скоро пристосовував специяльний бандаж. На сотки случаїв в протягу 30 лїт не став ся Фрайлїхови нї один случай смерти.

Товпою збігали ся люди до чудотворного бандажиста, котрий не лиш вдягав недужим бандажі, але як ми вже сказали, на случай потреби впроваджував внутренности до черевної ями, заосмотрював в бандаж перепуклину, і відповідним поученєм недужого, як має ся в бандажу заховувати, невдовзї вертав людем здоровле і житє.

Чоловік той, викликуючи дивовижу сумлїнних лїкарів, ратував недужим житє навіть тогди, коли лїкарі не обіцювали вже недужому нїякого ратунку і надії.

Часто усував він потребу тяжкої операциї, до котрої з небезпечностию житя недужого вже приступовано.

Лїкарі, знаючі Фрайлїха, запрошували єго до недужих і поручали єму в своїй присутности переповадженє уложеня внутренностий і точного обандажованя пациента.

Численні сьвідоцтва лїкарскі, сотки листів вдячности і признаня, вкінци честне поступованє Фрайлїха котрий в послїдних лїтах своєї практики нїколи не приступовав до недужого в неприсутности дипльомованого лїкаря.

Були ми навіть сьвідками успішних вилїчень Фрайлїха. Кілька місяцїв тому назад, виратував він від смерти і калїцтва вітця родини, челядника пекарского в присутности трох лїкарів: дра Кробицкого, дра Вайґля і дра Вравна.

Єсть то доказом, що в нашім краю можна найти богато добродїїв людскости і без дипльомів, котрим належить ся повне признанє.

П. Фрайлїх може однакож потїшити ся буквами досмертної вдячности, котрими записав ся в сотках серць, уратувавши їм здоровле а навіть і житє.

Не будучи компетентними в справах лїкарских, не маємо права поручати лїчничих здібностий п. М. Фрайлїха, однакож в огляду на кількасот сьвідоцтв і листів признаня, поручаємо єго горячо терплячому загалови яко дуже знаменитого бандажиста. — П. М. Фрайлїх перебуває у Львові, мешкає при улици Шпитальній ч. 4. А. ріг улици Сонїшної.

Статю сю з огляду на єї зміст і вартість передруковуємо для загального ужитку. При тїй спосібности зазначуємо, що на Виставі краєвій дістали вироби бандажів М. Фрайлїха найвисше признанє.

З канцеляриї оголошень „Impressa" у Львові ул. Сикстуска ч. 30. 78

АРТИКУЛИ ЯПАНЬСКІ

ЗЕРКАЛА, ТОАЛЕТИ ДАМСКІ

знаменитої і добірної якости поручає одинокий магазин люксусових артикулів і найбільший склад апаратів і приборів фотографічних.

Львів, **Людвик Файґль** Пасаж Гаусмана 8.

Бюро оголошень і дневників

приймає

ОГОЛОШЕНЯ

до всїх дневників

по цїнах ориґінальних.

До

Народної Часописи, Ґазети Львівскої, і Przeglą-dy

Бюро дневників і оголошень **Л. Пльона** у Львові

улиця Кароля Людвика число 9, приймає

абонамент на всї дневники по цїнах оригінальних.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.